

Η διαχρονικότητα των μηνυμάτων των αισώπειων μύθων

Με βάση τους μύθους του Αισώπου *Αλώπηξ και βότρυς*,
Τέττιξ και μύρμηκες, *Άντηρ ναυαγός*

Ιρια Καϊμη

Γυμνάσιο Μακεδονίτισσας,
Τμήμα Β1

Υπεύθυνη εκπαιδευτικός:
Κάλια Μεσομέρη-Νεάρχου

Ο Αίσωπος, πρόσωπο αιωρούμενο ανάμεσα στην πραγματικότητα και στον θρύλο, εξακολουθεί να είναι στην πρώτη γραμμή του παγκόσμιου αναγνωστικού ενδιαφέροντος λόγω της διαχρονικής ισχύος των μηνυμάτων που κρύβουν οι μύθοι του. Οι μύθοι του Αισώπου είναι ευχάριστοι, διασκεδαστικοί και ιδιαίτερα

διδασκαλικοί, τόσο για τους μικρούς του φίλους όσο και για το μεγαλύτερο σε ηλικία αναγνωστικό κοινό. Προβάλλουν την αγάπη, την τιμιότητα, τη δικαιοσύνη, την αλληλοβοήθεια, την ευγνωμοσύνη, την καλοσύνη και τόσες άλλες αξίες και συναισθήματα. Αξιοπρόσεκτο είναι το γεγονός ότι με τις έξυπνες προσωποποιήσεις των ζώων που εμπεριέχουν, δίνονται παραστατικά πολλές εικόνες ανθρώπινων χαρακτήρων. Τα ζώακια, μέσα από την πονηριά και τα αστεία κατορθώματά τους, γοητεύουν τα παιδιά και το καθένα από αυτά μεταφέρει ένα ξεχωριστό μήνυμα. Παράλληλα, ο κάθε μύθος κρύβει ένα δίδαγμα, το οποίο δρα θετικά στην καλλιέργεια και τη διάπλαση του χαρακτήρα του παιδιού. Μια αγκαλιά υπέροχες ιστορίες για όλη την οικογένεια, από τον πιο μεγάλο παραμυθά, τον Αίσωπο, ιστορίες που έρχονται από τα βάθη των αιώνων και φτάνουν στο μέλλον, λαμπερές, ευχάριστες και πάντα τόσο επίκαιρες... Άλλοτε μας μαθαίνουν μεγάλες αλήθειες και άλλοτε μας γοητεύουν και μας κάνουν να χαμογελάμε! Οι διαχρονικοί μύθοι του Αισώπου, όχι μόνο θα ταξιδέψουν τους μικρούς αναγνώστες σε έναν κόσμο παραμυθένιο, γεμάτο σοφία και γνώση, αλλά και δεν θα πάψουν ποτέ να περνούν μηνύματα ζωής σε όλους μας με έναν μοναδικό, εύληπτο και λιτό τρόπο. Είναι περιουσία της τέχνης, ανεξάντλητη πηγή ιδεών και γοητευτικών εικόνων, πρότυπα ανθρωπιστικών αξιών και ποίησης...

Ο Αίσωπος με τους μύθους του κατάφερε να δημιουργήσει μια από τις πιο διαχρονικές κουλτούρες στην ιστορία του ανθρώπου, της τέχνης και της καθημερινότητάς μας. Είναι πάμπολλες οι φορές κατά τις οποίες ο σύγχρονος άνθρωπος χρησιμοποιεί ένα επιμύθιο από τον Αίσωπο, για να χαρακτηρίσει μια πράξη ή συμπεριφορά. Μέσα από τις πράξεις των ζώων, που αποτελούν τους πρωταγωνιστές των μύθων του, ο εμπνευστής μάς δίνει την αίσθηση πως η ανθρώπινη συμπεριφορά, καλή ή κακή, είναι πέρα από την εποχή, τον χρόνο, τα ήθη και τις φυλές. Η απόλυτη δικαιοσύνη που έρχεται στο τέλος του κάθε μύθου, με το γνωστό μας επιμύθιο, δείχνει ξεκάθαρα πως

Κατηγορία Γ': Άρθρο**Α' ΒΡΑΒΕΙΟ**

η «κάθαρση» είναι αναπόφευκτη. Μέσω της αφήγησης του μύθου προβάλλονται ηθικές αξίες, μεταδίδονται μηνύματα, δίνονται σωτήριες συμβουλές και μαθήματα, τα οποία αποκρυσταλλώνουν την ιδεολογία του αφηγητή.

Οι Μύθοι του Αίσώπου, με τη συντομία και την απλότητά τους, αιώνες τώρα έχουν την αναλλοίωτη ικανότητα να συγκινούν, να ψυχαγωγούν και να διδάσκουν, ειδικά τους μικρούς, την αλήθεια για την ανθρώπινη ψυχή. Πόσες φορές δεν ποθήσαμε κάτι ανέφικτο, με την ίδια λαχτάρα και προσποιητή αδιαφορία που ήθελε η αλεπού να καταβροχθίσει τα σταφύλια, και προτιμήσαμε να παρηγορηθούμε κοροϊδεύοντας τον ίδιο μας τον εαυτό; Είναι εύκολο να υποτιμήσουμε κάτι που δεν μπορούμε να καταφέρουμε. Και όπως πολύ σωστά λέει η παροιμία: «Όσα δε φτάνει η αλεπού τα κάνει κρεμαστάρια». Όταν δεν μπορούμε να καταφέρουμε αυτό που επιδιώκουμε, από εγωισμό το υποτιμάμε, το υποβαθμίζουμε και προσποιούμαστε ότι δεν μας ενδιαφέρει καθόλου. Ο μύθος λέει ότι μια πεινασμένη αλεπού σήκωσε το βλέμμα και είδε μερικά σταφύλια που έλαμπαν σαν μεγάλα κόκκινα πετράδια, ψηλά σε μια κληματαριά. Άρχισαν να της τρέχουν τα σάλια. Φαίνονταν ζουμερά και ώριμα, έτοιμα να κοπούν. Τινάζοντας τα πίσω πόδια της, έκανε ένα σάλτο με τα νύχια τεντωμένα, αλλά αστόχησε. Η αλεπού ξαναπροσπάθησε, παίρνοντας φόρα και πηδώντας, αλλά, όσο κι αν προσπαθούσε, δεν μπορούσε να φτάσει τα σταφύλια. Ο καυτός ήλιος είχε καλύψει τα πάντα με τον παχύ κόκκινο μανδύα του, και η αλεπού άρχισε να κουράζεται και να διψάει. Τα σταφύλια όμως παρέμεναν εκεί και υπόσχονταν να σβήσουν τη δίψα της – ήταν σαν να την κοροΐδευαν με τη ζουμερή τους σάρκα. Δεν θα κατάφερε ποτέ να τα πιάσει. «Δεν σας ήθελα, έτσι κι αλλιώς» είπε η αλεπού μεγαλόφωνα. «Δεν είστε καν γινωμένα» πρόσθεσε. «Να μου λείπουν τα ξινά σταφύλια». Και μ' αυτά τα λόγια, ανασήκωσε τη μουσούδα της και απομακρύνθηκε με βήμα αγέρωχο. Έτσι κι εμείς πρέπει να παραδειγματιστούμε από τη συμπεριφορά της αλεπούς και να μην υποβαθμίζουμε ή να υποτιμούμε κάτι που δεν μπορούμε να κατορθώσουμε και να προσποιούμαστε ότι αδιαφορούμε γι' αυτό. Πόσοι από εμάς δεν έχουμε ταυτιστεί έστω και μία φορά με τον τεμπέλη Τζίτζικα ή το εργατικό μυρμήγκι; Και... Εν τη ρύμη του λόγου, αξίζει να σημειωθεί ότι πολλοί θεωρούν ότι με τον Τζίτζικα και τον Μέρμηγκα, ο Αίσωπος προσπάθησε να μας αποτρέψει από την τεμπελιά προτρέποντάς μας να είμαστε καλοί προς τον μελλοντικό μας εαυτό – κάτι που ο Τζίτζικας δεν μπορούσε να κάνει. Πολύ σωστά! Όμως, απ' την άλλη, ο Αίσωπος θεωρούσε προβληματικό τόσο τον Τζίτζικα όσο και τον Μέρμηγκα, προετοιμάζοντάς μας για το ηθικό δίδαγμα του «παν μέτρον άριστον»! Επικρίνει τόσο τον Μέρμηγκα, που δεν μπορεί ποτέ να χαρεί παρά μόνο στη σκέψη της μελλοντικής κατανάλωσης, όσο και τον Τζίτζικα, που αρνείται να κάνει θυσίες προς όφελος του μελλοντικού του εαυτού. Με άλλα λόγια, πρέπει να ξέρουμε τα όριά μας και μηδέν άγαν, γιατί όποιος κρατά σε μέτρο ό,τι κάνει, τον βοηθά

Κατηγορία Γ': Άρθρο

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ

να έχει διαύγεια μυαλού και μια ισορροπημένη ζωή, ενώ φανερώνει την αγάπη της μετριοπάθειας και της αρμονίας που κρύβει η αποφυγή των υπερβολών.

Ο μύθος λέει ότι το καλοκαίρι ο Μέρμηγκας ξεκινούσε την εργασία του, μόλις ανέτελλε ο ήλιος και δούλευε ακούραστος μέχρι τη δύση του. Απ' την άλλη, ο Τζίτζικας ζούσε ζωή χαρισάμενη τραγουδώντας και χορεύοντας ανέμελα και κοιτάζοντας το μυρμήγκι μετά βδελυγμίας που, καταϊδρωμένο και κάπως αντιαισθητικό όπως ήταν, δεν συμμετείχε στο φαγοπότι, αλλά αντίθετα δούλευε, ολοένα και περισσότερο. Όταν το καλοκαίρι έδωσε τη θέση του στο φθινόπωρο, το μυρμήγκι είχε ικανοποιητικά αποθέματα τροφής σε αντίθεση με τον Τζίτζικα που δεν έβρισκε τροφή και «έπνεε τα λοίσθια». Έτσι, ο Τζίτζικας μέσα στην μιζέρια και στην απελπισία του, ζήτησε βοήθεια από τον Μέρμηγκα. Τότε το μυρμήγκι του έδωσε την εξής απάντηση: «Εγώ δούλευα από το πρωί μέχρι το βράδυ και τώρα έχω αρκετές προμήθειες μέχρι την άνοιξη. Αντιθέτως, εσύ όλο το καλοκαίρι γλεντούσες και με κοροϊδεύες, αδιαφορώντας για τον μελλοντικό σου εαυτό». Και επειδή, ἔστι δίκης ὀφθαλμός ὅς τὰ πάνθ' ὄρα, έφθασε η ώρα της τιμωρίας του τεμπέλη Τζίτζικα. Άλλωστε, όπως λέει και η παροιμία: «Των φρονίμων τα παιδιά, πριν πεινάσουν μαγειρεύουν».

Έτσι κι εμείς, πρέπει να φροντίζουμε για το μέλλον μας, ειδικά όταν γνωρίζουμε από πριν τις ανάγκες που θα προκύψουν, ακόμα κι αν αυτό μας φαίνεται μακρινό. Είναι προτερήμα το να εργάζεσαι σκληρά, να είσαι υπεύθυνος, διορατικός και προνοητικός. Τα πάντα όμως πρέπει να γίνονται με μέτρο και εμείς οι ίδιοι πρέπει να θέτουμε τα όριά μας και να τηρούμε το μέτρο σε κάθε έκφανση του δημόσιου και του ιδιωτικού μας βίου, χωρίς «να υπερβαίνουμε τα εσκαμμένα». Ο μύθος αυτός, καθρεφτίζει πολλές σκηνές από την καθημερινή μας ζωή και τη ρουτίνα μας. Πόσοι από μας ήταν λιγάκι «άεργοι τζίτζικες» και δεν προετοιμάστηκαν με κόπο και ζήλο, όπως θα έπρεπε και θ' άρμοζε για έναν υπεύθυνο μαθητή - για το αυριανό διαγώνισμα ή για την παράδοση μίας εργασίας, με αποτέλεσμα να πάρουμε έναν μη ικανοποιητικό βαθμό; Ας μη ξεχνάμε άλλωστε τη σοφή ρήση των αρχαίων προγόνων που τονίζε πως: «Τὰ ἀγαθὰ κόποις κτῶνται». Δεν πρέπει επομένως να παραπονιόμαστε, αν κάτι δεν πάει καλά ή όπως εμείς θα επιθυμούσαμε, τη στιγμή που δεν δώσαμε το μέγιστο των δυνατοτήτων μας κι αφήναμε τον χρόνο να περνά... «*Σὺν Ἀθηνᾶ καὶ χεῖρα κίνει*» επομένως, διότι δε φτάνει να επικαλούμαστε βοήθεια από τα θεία, την τύχη ή τους άλλους, αλλά οφείλουμε να καταβάλουμε τις απαιτούμενες προσπάθειες προκειμένου να πετύχουμε τους στόχους μας!

Είναι φανερό λοιπόν ότι τα μηνύματα και τα ηθικά διδάγματα των αισώπειων μύθων παραδειγματίζουν και παραμένουν ένα σταθερό αίτημα για λαϊκή μόρφωση, ακόμη και στον 21ο αιώνα! Χάρη στην απλότητα, τη σφαιρικότητα της αφήγησης και τον αλληγορικό τους χαρακτήρα, οι μύθοι γοητεύουν και δεσμεύουν τη σκέψη. Αποτελούν

Κατηγορία Γ': Άρθρο

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ

απαύγασμα της λαϊκής σοφίας τόσο από την παρατήρηση του φυσικού κόσμου όσο κι από την κοινωνική συμπεριφορά του ανθρώπου.

Ο Αίσωπος, ο πολυταξιδεμένος δάσκαλος, ο αντικομπορμιστής, μέσα από τις διαχρονικές του ιστορίες εξακολουθεί και θα εξακολουθεί ές αεί να γοητεύει παιδιά και μεγάλους. Αλλά, πάνω απ' όλα, ο Αίσωπος με τους μύθους του αποκαλύπτει την αλήθεια και συγχρόνως την υπηρετεί, σώζοντας τον άνθρωπο από τη χυδαιότητα, από κάθε εξαγορά, από κάθε προδοσία. Υπηρετεί την αλήθεια, τον ανθρωπισμό, μα και την ομορφιά! Μάλιστα ο Lessing έλεγε: «Κανένα άλλο είδος της ποίησης δεν με απασχόλησε τόσο πολύ, όσο ο μύθος. Μου άρεσε αυτή η κοινή τάφος ποίησης και ηθικής. Είχα διαβάσει όλους του μυθοποιούς, παλιούς και νεότερους, τους καλύτερους, περισσότερο από μία φορά μάλιστα. Ασχολήθηκα και με τη θεωρία του μύθου. Κάθε φορά απορούσα γιατί οι νεότεροι είχαν προτιμήσει τους πλουμιστούς πλάγιους δρόμους της φλυαρίας από την οδό του Αισώπου, που οδηγεί κατευθείαν στην αλήθεια...»

